

ГАРАНТІЇ ЗАКОННОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

GUARANTEES OF LEGALITY OF REALIZATION OF ADMINISTRATIVELY-JURISDICTION PLENARY POWERS BY ORGANS OF STATE FINANCIAL CONTROL

Петричук М.В., аспірант кафедри публічного права

Навчально-науковий інститут права Державного податкового університету

Стаття присвячена дослідженню змісту поняття «гарантії законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю». Проаналізовано основні наукові підходи до визначення гарантії законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю. Виокремлено умови, за яких можливим є дотримання гарантії законності органами державного фінансового контролю при реалізації ними адміністративно-юрисдикційних повноважень.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що діяльність органів державного фінансового контролю в Україні має ґрунтуватись на засадах дотримання ними режиму законності при реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень. В свою чергу, дотримання законності передбачає наявність певної системи гарантії, задля правильного використання прав, виконання обов'язків усіма учасниками адміністративних правовідносин, запобігання та припинення правопорушень у фінансовій сфері і притягнення правопорушників до юридичної відповідальності.

В ході виконання дослідження застосовувалися діалектичний та аналітичний методи дослідження. Діалектичний метод наукового пізнання уявляє про гарантії законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю дозволити розглянути їх у взаємозв'язку та розвитку з низкою суміжних дефініцій в адміністративному і фінансовому праві, виявити усталені закономірності та напрями їх реалізації. Аналітичний метод дослідження явив собою основу для вивчення правових засад щодо гарантії законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю та аналізу нормативно-правового регулювання у відповідній сфері відносин.

В результаті дослідження визначено умови за яких можливим є дотримання гарантії законності органів державного фінансового контролю при реалізації ними адміністративно-юрисдикційних повноважень. До таких умов віднесено наявність: єдиної організаційної структури органів державного фінансового контролю з чіткою вертикаллю підпорядкування; розмежуванням функцій і повноважень; дискреційних повноважень органів державного фінансового контролю; єдиних стандартів і процедур проведення фінансового контролю; процесуального регулювання діяльності органів державного фінансового контролю; санкцій за неправомірне втручання у діяльність контрольованих осіб; порушення режиму законності; фінансової дисципліни; запобігання і припинення правопорушенням у фінансовій сфері; ефективного громадського контролю за діяльністю органів державного фінансового контролю; дієвого моніторингу за діяльністю органів державного фінансового контролю.

Сформульовано авторське визначення поняття «гарантії законності в діяльності органів державного фінансового контролю». Це закріплена в нормах права система адміністративно-правових засобів, які сприяють реалізації визначених правових норм, що мають регламентувати адміністративну діяльність органів державного фінансового контролю, а також способи, що забезпечують у цій сфері діяльності точне дотримання, застосування законів і підзаконних нормативних актів, правильне використання прав, виконання обов'язків усіма учасниками адміністративних правовідносин, запобігання та припинення правопорушень у фінансовій сфері і притягнення правопорушників до юридичної відповідальності.

У статті висвітлено принципово нові пропозиції щодо доцільності наділення уповноважених посадових осіб Рахункової палати та інших органів державного фінансового контролю повноваженнями складати протоколи про адміністративні правопорушення і розглянути такі справи. Запропоновано додати у КупАП ст. 234, яку слід викласти у такій редакції: «Стаття 234. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю» і ст. 188-40 «Невиконання законних вимог уповноважених посадових осіб Рахункової палати та інших органів державного фінансового контролю».

Ключові слова: гарантії, контроль, орган, державний фінансовий контроль, закон, повноваження.

The article is sanctified to research of maintenance of concept "guarantees of legality of realization of administratively-jurisdiction plenary powers by the organs of state financial control". The basic scientific going is analysed and worked out near determination of guarantees of legality of realization of administratively-jurisdiction plenary powers by the organs of state financial control. Terms at that possible is an observance of guarantees of legality by the organs of state financial control during realization by them administratively-jurisdiction plenary powers are distinguished.

Actuality of this research consists in that activity of organs of state financial control in Ukraine must be base on principles of inhibition by them to the mode of legality during realization of administratively-jurisdiction plenary powers. In turn, the observance of legality envisages the presence of the certain system of guarantees, for the sake of the correct use of rights, implementation of duties by all participants of administrative legal relationships, prevention and stopping of offences in financial to the sphere and bringing in of offenders to legal responsibility.

During implementation of research was used dialectical and analytical methods of research. Dialectical method of scientific cognition of ideas about the guarantees of legality of realization of administratively-jurisdiction plenary powers allowed to consider them the organs of state financial control in intercommunication and development with the row of contiguous definitions in an administrative and financial law, to educe withstand conformities to law and directions of their realization. The analytical method of research showed a soba basis for the study of legal principles in relation to the guarantees of legality of realization of administratively-jurisdiction plenary powers by the organs of state financial control and analysis of the normatively-legal adjusting in the field of corresponding relations.

As a result of research terms are certain for that possible is an observance of guarantees of legality of organs of state financial control during realization by them administratively-jurisdiction plenary powers. To such terms a presence is attributed: only organizational structure of organs of state financial control with the clear vertical line of submission; by differentiation of functions and plenary powers; discretionary plenary powers of organs of state financial control; only standards and procedures of realization of financial control; judicial adjusting of activity of organs of state financial control; approvals for illegal interference with activity of the controlled persons; violation of the mode of legality; financial discipline; there are prevention and stopping offence in the field of financial; effective public inspection after activity of organs of state financial control; effective monitoring after activity of organs state financial control.

Authorial determination of concept "guarantees of legality in activity of organs of state financial control" is set forth. It is the right system of адміністративно-правових facilities, that assist realization of certain legal norms, that must regulate administrative activity of organs of state financial control, and also methods, that provide in the field of it activity exact inhibition, application of laws and підзаконних normative acts, correct use of rights, implementation of duties by all participants of administrative legal relationships, prevention and stopping of offences in financial to the sphere and bringing in of offenders to legal, envisaged in norms responsibility.

In the article new suggestions are reflected fundamentally in relation to expediency of parcel of land of the authorized public servants of the Account chamber and other organs of state financial control by plenary powers to fold protocols about administrative crimes and examine so goes the world. It is suggested to add in КУпАП a century 234, that it follows to expound in such release: the "Article 234. Central executive that will realize a public policy in the field of state financial control" and century of a 188-40 "Non-fulfillment of legal requirements of the authorized public servants of the Account chamber and other organs state financial body control.

Key words: guarantees, control, organ, state financial control, law, plenary powers.

Дотримання закону є основою формування законності у будь-якій сфері суспільних відносин, зокрема у фінансовій. Вимога законності, як слушно зазначає Б. Малишев, стосується процедури правозастосовчого провадження (строки, порядок, повноваження суб'єкта правозастосування тощо), так і відповідальності закону самого результату правозастосування (зміст і форма правозастосовного акту) [10, с. 23]. Взагалі законність передбачає наявність реальних і обов'язкових гарантій прав і законних інтересів громадян; обов'язкове дотримання законів, припинення порушень права, відповідальність за правопорушення; здійснення усіх державних владних функцій відповідно до закону [1, с. 34].

Дослідженню змісту законності присвячено чимало наукових праць [23; 22; 3; 15; 14 та ін.].

Так, окремі учені визначали зміст законності «як режим (стан) відповідальності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті їх неухильного виконання всіма суб'єктами права» [12, с. 67]. Інші учені визначаючи зміст цього поняття акцентують увагу на «дотриманні, виконанні норм права всіма учасниками суспільних відносин» [11, с. 71]. Більшість сучасних учених визначають законність як явище багатоаспектне і як таке, що може виступати як принцип, метод і режим [7]. Також поняття законності визначають як стан «відповідності суспільних відносин законам і підзаконним актам держави» [11, с. 71], «комплексне соціально-правове явище, що характеризує організацію та функціонування суспільства і держави на правових засадах» [7]. Найбільш ґрунтовне дослідження змісту поняття «законність» здійснив О. Марушій. Учений дослідив генезу розуміння законності як основоположного принципу діяльності органів державного управління і встановив, що учені визначаючи зміст законності описують її, переважно, як «властивості правової діяльності учасників суспільних відносин». На думку ученого, законність означає ідею, вимогу і систему (режим) реального вираження права в законах держави, у законотворчості та підзаконній нормотворчості [11, с. 71].

Законність як метод державного управління суспільством означає, що «органи держави та посадові особи при здійсненні своєї діяльності, розробляючи і приймаючи рішення, спираються на принципи і вимоги законності; при організації реалізації прийнятих рішень вони не виходять за межі своєї компетенції; при здійсненні контролю і нагляду за законністю дій учасників суспільних відносин вони дотримуються правових процедур, використовують правові методи та способи» [7].

Отже, зміст законності передбачає наявність законодавства, де були б чітко вписані гарантії прав і законних інтересів усіх учасників процесу; діяльність і дії учасників процесу, які мають відповідати цим нормам (дотримання, виконання, припинення порушень, відповідальність).

Дотримання законності передбачає наявність певної системи гарантій. Без гарантій неможливе існування права і законності. Поняття «гарантія» (франц. *garantie* – забезпечити) означає «запорука, умова, яка забезпечує що-небудь» [4, с. 125]. Гарантії законності, на думку окремих учених, це «комплекс взаємопов'язаних об'єктивних умов та суб'єктивних факторів і спеціальних засобів, що забезпечують режим законності» [8, с. 92].

Під гарантіями законності М. Соловійов розуміє «способи, умови, засоби і фактори, які позитивно впливають на державну структуру як з середини, так і ззовні, забез-

печують процес реалізації законності і тим самим формують таку впорядкованість соціальних відносин, яка сприяє руху країни до демократії і формуванню правової держави» [27, с. 265]. На думку ученого способи забезпечення законності виконують функції гарантій.

О. Скакун вважає, що гарантії законності це «умови суспільного життя і заходи, що вживаються державою для забезпечення режиму законності і стабільного правопорядку» [26]. На думку інших учених гарантії законності – «це сукупність умов і засобів, що дозволяють безперешкодно реалізувати норми права, користуватися суб'єктивними правами і виконувати юридичні обов'язки» [7].

Досліджуючи зміст поняття юридичні гарантії О. Бойко відмічає, що у юридичній науці сформульовано багато різних визначень цього поняття. Переважна більшість учених, на думку дослідника, визначає зміст поняття «юридичні гарантії» як «засоби і способи» забезпечення – це перша частина і друга частина, що вони мають забезпечити – йдеться про охорону і захист прав громадян [2, с. 239].

Юридичні гарантії, як вид спеціальних гарантій законності, включають заходи: по удосконаленню законодавства; виявленню порушень законності; захисту; відповідальності; нагляду і контролю за станом законності; профілактику порушень законності [27, с. 267].

Відтак *гарантії законності в діяльності ОДФК* становлять закріплену в нормах права систему адміністративно-правових засобів, які сприяють реалізації визначених правових норм, що мають регламентувати адміністративну діяльність ОДФК, а також способи, що забезпечують у цій сфері діяльності точне дотримання, застосування законів і підзаконних нормативних актів, правильне використання прав, виконання обов'язків усіма учасниками адміністративних правовідносин, запобігання та припинення правопорушень у фінансовій сфері і притягнення правопорушників до юридичної відповідальності.

Виходячи з наведеного вище поняття гарантій законності в діяльності ОДФК і дослідження змісту поняття їх адміністративно-юрисдикційної діяльності визначимо умови за яких можливим є дотримання гарантій законності ОДФК при реалізації ними адміністративно-юрисдикційних повноважень. До таких умов варто віднести наявність:

- єдиної організаційної структури ОДФК з чіткою вертикаллю підпорядкування; розмежуванням функцій і повноважень;
- дискреційних повноважень ОДФК;
- єдиних стандартів і процедур проведення фінансового контролю;
- процесуального регулювання діяльності ОДФК;
- санкцій за неправомірне втручання у діяльність контрольованих осіб; порушення режиму законності; фінансової дисципліни; запобігання і припинення правопорушень у фінансовій сфері;
- ефективного громадського контролю за діяльністю ОДФК;
- дієвого моніторингу за діяльністю ОДФК.

Вітчизняні дослідники В. Горій і В. Кібець обґрунтують доцільність чіткого законодавчого регламентування та розмежування повноважень органів ДФК. Такі дії, на їх думку, сприятимуть формуванню ефективної системи ДФУ. Учені вважають, що до системи органів ДФК в Україні, належать: 1) Верховна Рада України та Рахункова палата (здійснюють законодавчий контроль на всіх

стадіях); 2) Кабінет Міністрів України (здійснює контроль за всіма ланками виконавчої влади); 3) Державна аудиторська служба України (здійснює зовнішній державний фінансовий контроль); 4) Міністерство фінансів України (здійснює контроль на кожній стадії бюджетного процесу); 5) Державна податкова адміністрація (здійснює контроль на стадії збирання доходів і формулювання бюджетних ресурсів); 6) Державне казначейство України (контролює стадію виконання бюджету); 7) Державна контрольно-ревізійна служба (контроль на стадії здійснення видатків і звітності); 8) інші органи центральної виконавчої влади (здійснюють контроль відповідно до законодавства) [6, с. 103–104].

Основне призначення адміністративно-юрисдикційної діяльності спеціальних органів державного фінансового контролю полягає у наданні правової оцінки відповідності підконтрольного суб'єкту вимогам, що встановлені на рівні відповідних нормативно-правових актів, а у разі виявлення порушень законодавства у фінансовій сфері винесення по них рішень щодо застосування до правопорушників адміністративних санкцій.

А тому, доцільним буде наділення уповноважених посадових осіб Рахункової палати та інших органів державного фінансового контролю повноваженнями складати протоколи про адміністративні правопорушення і розглядати такі справи (пропозиція стосується адміністративної юрисдикції і предмету нашого дослідження). Отже, за адміністративні правопорушення передбачені ст. 163-12 КУпАП («Порушення умов видачі векселів»), ст. 164-2 («Порушення законодавства з фінансових питань»), ст. 164-12 КУпАП («Порушення бюджетного законодавства»), ст. 164-14 КУпАП («Порушення законодавства про закупівлі») уповноважені посадові особи Рахункової палати слід наділити складати протоколи про такі адміністративні правопорушення і розглядати ці справи.

Окрім цього варто додати у Кодекс України про адміністративні правопорушення [9] у Розділ 2 Главу 15 «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» ст. 188-40 під назвою «Невиконання законних вимог уповноважених посадових осіб Рахункової палати та інших органів державного фінансового контролю» у якій передбачити відповідні санкції.

Переважає більшість учених, праці яких присвячено дослідженню фінансового контролю і ОДФК [25; 16; 17; 24 та інші]; дотримується думки про необхідність запровадження *єдиних стандартів і процедур проведення фінансового контролю*.

На їх думку встановлення єдиних стандартів і процедур, що визначають характер, масштаби, періодичність і час проведення контрольних заходів, сприятиме побудові чіткої системи державного фінансового контролю. При цьому учені звертають увагу на те, що «важливою вимогою до єдиної системи є необхідність здійснювати контроль на основі чіткої взаємодії і координації всіх зусиль для вирішення завдань державного фінансового контролю» [13].

Не менш важливою гарантією законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю є *процесуального регулювання їх діяльності*. Досліджуючи зміст функціонально-процесуальних гарантій діяльності ОДФК М. В. Глух і О. П. Мельник виокремили такі їх «характерні ознаки як: 1) чітке розмежування дій під час здійснення тієї чи іншої контрольної дії; 2) закріплення єдиних підходів до проведення фінансового контролю; 3) захищеність сфери фінансового контролю від непрофесійних спеціалістів; 4) засіб належної реалізації посадовими особами органів фінансового контролю наданих їм повноважень; 5) захист від неправомірних дій органів фінансового контролю» [5, с. 98].

Аналізуючи судову практику щодо реалізації процесуальних повноважень ОДФК можна виокремити порушення, які найбільш часто зустрічаються у практиці діяльності ОДФК. До них можна віднести: 1) порушення пов'язані із неякісною підготовкою актів індивідуальної дії (нечіткість та невизначеність заходів, які має вжити підконтрольний об'єкт і способу усунення виявлених під час моніторингу порушень); 2) перевищення повноважень щодо підконтрольних об'єктів.

Отже вирішення питання удосконалення процесуальних норм, які регулюють процедури реалізації компетенції ОДФК, безпосередньо пов'язане із удосконаленням правового статусу таких органів.

Ще однією умовою дотримання гарантій законності реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень органами державного фінансового контролю є функціонування *ефективного громадського контролю за діяльністю ОДФК*.

Відповідно до Закону «Про запобігання корупції» [20], законів України «Про державну службу», [18] «Про службу в органах місцевого самоврядування» [21], Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [19] громадські об'єднання та їх представники залучаються для вирішення кадрових питань в органах публічної влади, підготовки, моніторингу, оцінки виконання антикорупційних програм, сприяння у формуванні та реалізації державної політики.

Проте, незважаючи на законодавче підґрунтя формування і функціонування таких громадських утворень доводиться констатувати їх не активну роль у питаннях створення системи ефективного громадського контролю за діяльністю ОДФК. Така ситуація стала наслідком наділення цих структур правом дорадчого голосу, натомість контрольні повноваження у таких структурах відсутні. У зв'язку з цим вважаємо за доцільне перегляд усіх положень, що регламентують діяльність таких громадських утворень при ОДФК у напрямку наділення їх контрольно-наглядними і процесуальними функціями стосовно ОДФК та їх посадових осіб.

Таким чином, в результаті дослідження, визначено умови за яких можливим є дотримання гарантій законності ОДФК при реалізації ними адміністративно-юрисдикційних повноважень.

Визначено зміст поняття гарантії законності в діяльності органів державного фінансового контролю. Це закріплена в нормах права система адміністративно-правових засобів, які сприяють реалізації визначених правових норм, що мають регламентувати адміністративну діяльність органів державного фінансового контролю, а також способи, що забезпечують у цій сфері діяльності точне дотримання, застосування законів і підзаконних нормативних актів, правильне використання прав, виконання обов'язків усіма учасниками адміністративних правовідносин, запобігання та припинення правопорушень у фінансовій сфері і притягнення правопорушників до юридичної відповідальності.

Обґрунтовано доцільність наділення уповноважених посадових осіб Рахункової палати та інших органів державного фінансового контролю повноваженнями складати протоколи про адміністративні правопорушення і розглядати такі справи.

Запропоновано внести зміни у Розділ 3 «Органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» Главу 17 «Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення» КУпАП додавши ст. 234, яку викласти у такій редакції: «*Стаття 234. Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю*».

Додати ст. 188-40 під назвою «*Невиконання законних вимог уповноважених посадових осіб Рахункової палати*»

та інших органів державного фінансового контролю» у якій передбачити відповідні санкції у Главу 15 «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління» Розділ 2 КУпАП.

Встановлено неефективність здійснення зовнішнього і внутрішнього моніторингу за діяльністю ОДФК. Запропоновано наділити повноваженнями щодо його здійснення Громадські ради (громадські об'єднання), які мають бути

створені при кожному ОДФК. Обґрунтовано наділення таких громадських утворень контрольно-наглядовими і процесуальними функціями стосовно ОДФК та їх посадових осіб.

У ході проведеного дослідження перспективним є подальше вивчення адміністративно-юрисдикційних повноважень органів державного фінансового контролю та гарантій законності їх реалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративна діяльність: посібник/ за заг. ред. д-ра юрид. наук професора О.І. Остапенка; [2-е вид]. Львів: ЛьвДУВС. 2006. 295 с.
2. Бойко О.В. Поняття та види гарантій забезпечення законності надання публічних послуг в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 6. С. 238-240. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2019/59.pdf (дата звернення: 09.11.2023).
3. Васін Є.Ю. Гарантії законності у правозастосовчій діяльності. *Право і суспільство*. 2012. № 4. С. 33–37.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
5. Глух М.В., Мельник О.П. Функціонально-процесуальні гарантії діяльності органів державного фінансового контролю. Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності: (теорія та практика). Вип. 3–4 (12–13). 2018. С. 95–101.
6. Горий В.В., Кібеза В.О. Адміністративно-правовий механізм здійснення державного фінансового контролю в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. Том 31 (70) № 3. 2020. С. 102–106. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/20.pdf (дата звернення: 15.11.2023).
7. Законність: поняття, нормативно-правова основа, система гарантій. URL: <https://studies.in.ua/teorija-derzhavy-ta-prava-lekcii/4411-zakonst-rpnyatya-normativno-pravova-osnova-sistema-garantii.html> (дата звернення: 19.11.2023).
8. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права: підручник. Львів: «Новий світ», 2003. 609 с.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text> (дата звернення: 07.11.2023).
10. Малишев Б.В. Застосування норм права (теорія і практика): навч. посіб. Київ: Реферат, 2010. 260 с.
11. Марушій О.А. Генеза розуміння законності як основоположного принципу діяльності органів державного управління. С. 70–74. URL: http://science2016.lp.edu.ua/sites/default/files/Full_text_of_%20papers/vnulpurn_2016_850_13.pdf (дата звернення: 29.11.2023).
12. Марушій О.А. Сутність законності у сфері державного управління та гарантії її дотримання. С. 65-70 URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2134/vnulpurn20158241310.pdf> (дата звернення: 30.11.2023).
13. Микитюк І. Основні вимоги до побудови єдиної системи державного фінансового контролю. Світ фінансів. Випуск 2 97). 2006. С. 109–113.
14. Музичук О.М. Поняття та зміст законності діяльності публічної адміністрації. *Право і Безпека*. 2010. № 1 933). С. 48–51.
15. Никитченко Н.В. Забезпечення законності у сфері здійснення фінансового контролю. *Фінансове право*. 2013. № 2. С. 32–35.
16. Петренко П.С. Корупція в Україні: Рахункова палата потребує зміцнення механізмів правової держави. *Економіка і суспільство*. Випуск № 16. 2018. С. 201–209.
17. Піхоцький В.Ф. Державний фінансовий контроль в Україні: проблеми нормативно-правового забезпечення. *Регіональна економіка*. 2014. № 4. С. 194–204.
18. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 02.12.2023).
19. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення: 09.12.2023).
20. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 18.11.2023).
21. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2002 р. № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 09.11.2023).
22. Рабінович П. Гарантії законності / П. Рабінович; [у кн. Міжнародна поліцейська енциклопедія; у 10 т.]; відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. К. Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». 2003. Т. 1. С. 217.
23. Рабінович П., М. Хавронюк К. Права людини та громадянина: навч. посібник / К., 2003. 376 с.
24. Савченко Л. А. Правовий статус Рахункової палати України : монографія / Л. А. Савченко. Ірпінь : Академія державної податкової служби України, 2002. 504 с.
25. Симоненко В.К., Барановський О.І., Петренко П.С. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні (макро-економічний аспект). К.: Знання України, 2006. 280 с.
26. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
27. Соловйов В.М. До питання про гарантії забезпечення законності у державному управлінні України. *Університетські наукові записки*. 2005. № 102 (13–14). С. 263–267.